

INTERPRETACIO I TURISME.

El cas del Parc Natural de s'Albufera de Mallorca.

Per *Gabriel Perelló Coll. Geògraf.*

Bulletí de l'SBEA. Núm. 3 -1995.

El Parc Natural de S'Albufera és un exemple de presència de grans i diversos potencials turístics estacionals que suposen una alta pressió recreativa i condicionen la planificació del seu ús públic. La Interpretació Ambiental (IA) s'ha de presentar com un mecanisme bàsic dins la planificació per a controlar l'impacte dels usos recreatius i turístics.

Hem de considerar que l'ús turístic de l'àrea, en una certa mesura, és compatible amb la seva conservació. El Parc pot admetre dins del seu ús públic principalment al turisme blan (a vegades naturalista o científic) interessat en gaudir de la natura. El Parc no és adequat per a cap tipus de visita que suposi massificació, però pot facilitar les visites turístiques naturalístiques en èpoques de tardor, hivern i primavera.

A s'Albufera la pressió turística ha crescut ràpidament (aproximadament, 100.000 persones visitaren el Parc el 1994, d'elles prop del 60 % estrangeres). El seu comportament dins la natura respon, bàsicament, a la moda generalitzada de "gaudir de la natura" amb un component inferior de turisme exclusivament naturalístic centrat a la primavera i a la tardor.

Turisme "blan" vs. turisme de "sol i platja".

D'acord amb els resultats d'entrevistes realitzades als visitants de s'Albufera, es detecten dues tipologies bàsiques d'usuaris a nivell turístic¹:

En primer lloc, els **naturalistes** (afeccionats o professionals, "bird-watchers"), procedents majoritàriament del Regne Unit o Centre-Europa i que visiten l'illa preferentment en primavera o tardor. Les seves estades trenquen el fenomen de l'estacionalitat turística i revitalitzen la despesa econòmica a l'entorn del Parc. El seu nivell de informació respecte al parc és alt. El percentatge de turistes que s'inclourien dins aquesta tendència és encara baix a Mallorca, però important a s'Albufera al llarg de la primavera i la tardor (més del 50 % dels visitants). Caldria avaluar amb rigor les estades que a la zona de Pollença i a la Badia d'Alcúdia (potser també en el conjunt de Mallorca) es produeixen relacionades amb activitats naturalístiques i saber quina és la intencionalitat de visita a s'Albufera o a altres àrees naturals.

¹.- PERELLO COLL, G. "S'Albufera de Mallorca: ús públic d'un espai natural protegit". Dins Bulletí del Parc Natural de s'Albufera, núm. 1. Maig de 1994. pp.: 71-77.

La tipologia d'aquest tipus de visitants els situa en la franja d'edat que va dels 40 als 60 anys, amb un poder adquisitiu mig/alt i amb forta tradició de visites a espais naturals i reserves, solen evitar allotjar-se a zones massificades preferint llocs més tranquils. Són visitants que repeteixen la visita i que tenen tendència a visitar l'interior de Mallorca i la Serra (amb cotxe de lloguer majoritàriament). El nivell de despesa d'aquests no coincideix amb el de la resta, no fan ús massiu dels "snacks" ni de les discoteques, la seva tendència és l'autosuficiència (compres als mercats, artesanía, compres d'articles als parcs, etc...).

En segon lloc, un altre grup es defineix amb claredat com a predominantment estival, relacionats amb la plena ocupació dels mesos de Juny a Setembre. Són turistes no informats ni avesats a utilitzar els espais naturals, majoritàriament pertanyen a la categoria del turisme de "sol i platja". La seva motivació per a visitar el Parc respon quasi exclusivament a la curiositat.

Les xifres són significatives: Mallorca soporta unes 400.000 places turístiques i més de 4 milions de visitants, l'estada mitja dels turistes a les Badies de Pollença i Alcúdia es troba a l'entorn dels 16 dies, l'oferta de places a aquestes zones és de unes 15.000 i 45.000 a l'estiu i de 3.000 i 15.000 en primavera respectivament. La facilitat d'accés, el sol garantit i ésser el lloc ideal per a unes vacances amb els amics i poder fer bulla són encara els valors que en primer lloc atreuen els turistes. Canviar aquest tendència es una feina àrdua que implica a tota la societat mallorquina.

Avaluam amb més de 50.000 places turístiques existents a la Badia d'Alcúdia (unes 10.000 situades a manco de 2 km. de l'entrada del Parc). Aquestes places suposen unes estades anuals que poden superar fàcilment les 650.000. De cada cop es detecten més grups i agències (britàniques i nòrdiques sobretot) que inclouen la visita al Parc en el seu programa, moltes d'elles oferten i realitzen exclusivament viatges naturalístics.

Amb tota seguretat el Parc suposa un element clau a l'hora de plantejar l'augment de la qualitat de l'oferta turística en temporada baixa en el seu entorn, d'acord amb la fenologia natural dels centres d'interès del Parc cal remarcar el seu interès primaveral i autumnal. Juntament amb L'Albufereta, Ternelles, Bócquer, Formentor i la Serra de Tramuntana en general, S'Albufera es converteix en un dels destins més valorat pel turisme naturalístic a Mallorca del qual es detecta un considerable increment.

Aquest context de dualitat d'usos es presenta com un repte a la planificació de l'ús públic de S'Albufera: en pocs mesos (de l'abril al juliol) el Parc canvia de cop els seus usuaris, es passa d'un turisme naturalístic fàcilment controlable i receptiu a un turisme massiu poc motivat i amb un clar desconeixement de la funció de l'espai natural (un turisme que és veu exclusivament motivat pel sol, la platja i la bauxa i que opta per la visita al parc els capvespres, quan lloga una bicicleta (multiplaça) per passejar o quan està ennuvolat). Hem detectat, en línies generals, que el respecte a la normativa del Parc és més alt en els visitants de primavera que en els d'estiu.

Els conflictes interpretatius.

L'increment d'afluència de visitants estrangers als nostres espais naturals protegits (ENP) és una realitat que potser no s'adapti plenament a la seva capacitat d'acollida i atenció (-diguem-li "interpretació" si voleu-) que en l'actualitat presenten.

Per una banda, es presenten programes educatius i d'interpretació, estructurats i efectius (dirigits als escolars, a la comarca tradicional, als visitants autòctons, etc...) i per una altra detectam mancances importants en els mecanismes de IA dirigida a l'entorn turístic. Cal també considerar que l'increment de la demanda turística pot ser, en alguns casos, l'origen de la posada en marxa de determinats serveis d'interpretació.

Si els plans d'interpretació (la gestió dels visitants) no consideren tots els aspectes de la demanda turística de que és objecte l'ENP entrem en una situació conflictiva que suposarà un descens immediat de la qualitat de visita per a tots els usuaris i seriosos problemes per a la conservació de l'espai en qüestió. Hem d'utilitzar la IA com a eina per a la Conservació considerant plenament tots els nivells d'usuaris dels ENP.

A modus de reflexió final es relacionen els més importants "conflictes interpretatius" detectats als ENP del nostre àmbit territorial:

A. Han de rebre els visitants turístics informació referida al model socio-econòmic del nostre espai territorial i conèixer quins son els problemes i avantatges que l'economia turística genera: ús dels recursos naturals (aigua, paisatge,...), gestió dels residus, canvis dels valors culturals i econòmics, etc...?.

B. Els instruments de planificació dels ENP han de promoure estudis complets relacionats amb l'anàlisi de la demanda turística de la zona i sobre els visitants (comportament, necessitats, etc...).

C. Els mitjans interpretatius de l'ENP (personal, materials impresos, senyalització, itineraris guiats, etc...), han de ser de caràcter multi-idiomàtic ?.

D. Es necessària una jerarquització (promocionar o restringir) de l'ús dels ENP per part dels visitants turístics, hipotecar zones en benefici d'altres ?.

E. Han de participar els visitants turístics dels programes d'Educació Ambiental globals generats dins el nostre àmbit territorial ?.